

YAHYA KEMAL'E DAİR BİR DEFTER: NECDET EVLİYAGİL'İN ANILARI

Hafize ŞAHİN*

Özet: Yahya Kemal, modern Türk şiirine yön vermiş; hem kendi döneminde hem de kendinden sonraki dönemlerde şairler üzerinde etkili olmuş bir şairdir. Türk şiirinde Yahya Kemal'in izini sürmek amacıyla pek çok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmalar sayesinde gerek Yahya Kemal gerekse Türk şiirinin yenileşmesi hakkında bir fikir edinmek mümkündür. Biz ise bu yazıda Yahya Kemal'in 1947-1952 yılları arasında bir üniversite öğrencisiyle yaptığı sohbetlerden hareketle tutulmuş bir defteri tanıtmak istiyoruz. Anılan üniversite öğrencisi geleceğin gazeteci, şair, milletvekili ve televizyoncusu Necdet Evliyagil'dir. Necdet Evliyagil üzerine hazırladığımız monografik yüksek lisans tezimiz dolayısıyla Ajans-Türk arşivinde elimize geçen bu defter hakkında bilgi vereceğimiz yazımızda, şair ve şair olmak isteyen bir öğrencinin şiir hakkındaki konuşmaları yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yahya Kemal, Necdet Evliyagil, defter, hatıra, şiir.

A Notebook Kept for Yahya Kemal: Reminiscences of Necdet Evliyagil

Abstract: Yahya Kemal is a poet who has influenced not only the modern Turkish poetry but also the poets both in his period and in the following periods. A vast number of studies have been carried out in order to trace the characteristics of his poetry. Through these studies, it is possible to get an idea both about Yahya Kemal and the renewed features of the Turkish poetry. In this article, we want to introduce a notebook which was kept by a university student, Necdet Evliyagil. The notebook is about the conversations between Yahya Kemal and Necdet Evliyagil from 1947 to 1952. The aforementioned university student, who would be a journalist, poet, senator and TV programmer in the future, is Necdet Evliyagil. While preparing an MA thesis as a monographic work on Necdet Evliyagil, we found this notebook in the Ajans-Türk archives. In this paper, we will give some information about the notebook in which poetry conversations between Yahya Kemal and Necdet Evliyagil were noted down.

Key Words: Yahya Kemal, Necdet Evliyagil, notebook, remember, poem.

Modern Türk şiirinin kurucularından Yahya Kemal üzerine bugüne kadar pek çok şey söylenmiş ve onun poetikasını anlamak için birçok yayın ve tez hazırlanmıştır. Bu çalışmalar onun şiir yolculuğunu ve modern Türk şiirinin nasıl yapılandırıldığını tahlil etmek için okuyucuya yol gösterir. *Yahya Kemal* monografisinde Tanpınar, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine Yahya Kemal'i tanımak için gittiğini şöyle dile getirir: "Müsbet bir iş olarak sadece şiiri

* Öğr.Gör., Hacettepe Üniversitesi.

seçmiş bir üniversite talebesiydim. Edebiyat zümresine, biraz da hocalar arasında o bulunduğu için girmiştım.” der (Tanpınar 2005: 17—19). Bu cümle Yahya Kemal’in devrin aydınları, sanatçıları üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu gösterir. Necdet Evliyagil de Tanpınar gibi gençliğinde Yahya Kemal’le tanışmanın yollarını aramış bir üniversite öğrencisidir.

Necdet Evliyagil de tıpkı Ahmet Hamdi Tanpınar ve İstanbul Üniversitesinde okuyan pek çok öğrenci gibi Yahya Kemal’e hayrandır. 1901 doğumlu Tanpınar’ın İstanbul Üniversitesinde öğrenci olduğu yıllardaki gibi 1927 doğumlu Evliyagil’in öğrenci olduğu yıllarda da Yahya Kemal etkisini, popüleritesini sürdürmektedir. Necdet Evliyagil de Yahya Kemal’i ve onun şiirini anlamak ister. Aslında bu dönemde sadece Necdet Evliyagil değil, pek çok genç Yahya Kemal’e hayrandır. Gençler, şairin Türk Ocağı’nda yaptığı konuşmaları heyecanla takip etmektedir. Necdet Evliyagil, yirmili yaşlarında Yahya Kemal’i tanısa da o günlere dair anılarını 1980’li yıllarda 50’li yaşlarında bir deftere kaydeder. *Necdet Evliyagil: Hayatı, Gazeteciliği, Sanatı ve Eserleri*¹ konulu yüksek lisans tezimizi hazırlarken sürdürdüğümüz araştırmalar sırasında Necdet Evliyagil’in Yahya Kemal’e dair hatıralarını yazdığı bu defteri Evliyagil ailesinin arşivinden edindik. Bu yazıda, anılan defteri tanıtmaya çalışacağız.

Necdet Evliyagil’in Yahya Kemal izlenimlerini değerlendireceğimiz bu yazıda amacımız, elimize geçen bu defter sayesinde Yahya Kemal’e dair farklı bir bakışı yansıtan bilgileri gün ışığına çıkarmaktır. *Yahya Kemal Beyatlı ile Konuşmalar (1945’den İtibaren)* başlıklı çalışma, Evliyagil’in el yazısıyla yazdığı bir defterden ibarettir. Evliyagil’in defterdeki sayfalara düştüğü notlardan, zaman zaman düzeltmeler yaptığını görüyoruz. Evliyagil’in defterine “1945’den İtibaren”² şeklinde bir not düşmesine rağmen, defterde anlatılanların bir günlük gibi günü gününe yazılmadığını, sonradan kaleme alındığını düşünüyoruz. Defterin ikinci sayfasındaki “Eyl. 1980” notu da bunu kanıtlamaktadır (Evliyagil ? : 2, 20).

Bu, çizgisiz, orta boy bir defterdir. Adile Ayda’nın Ajans-Türk tarafından 1962’de yayımlanan *Yahya Kemal Kendi Ağzından Fikirleri ve Sanat Görüşleri* adlı kitabı da bu defterin olduğu dosyanın yanında bulunuyordu. Defter dolmakalemlle yazılmıştır; ancak yıpranmış, sararmış sayfalardaki silikleşmeye yüz tutmuş satırlar güçlükle okunmaktadır. Ayrıca Evliyagil’in el yazısının okunaklı olmaması ve bazı satırların ya da sözcüklerin üstünü çizmiş olması da okumayı zorlaştırmaktadır. Yer yer okumakta zorluk çektiğimiz defter 37 sayfadır. Paragrafların yeniden yazılmaya çalışılması, hatırlatıcı notların düşülmesi ve karalamaların olması, Evliyagil’in bu notları, bir seferde kaleme almadığını, zaman zaman dönüp değişiklikler yaptığını ve muhtemelen bir kitap olarak tasarladığı izlenimini veriyor (Bkz. Ek 1).

¹ Bkz. Şahin, Hafize (2008), *Necdet Evliyagil: Hayatı, Gazeteciliği, Sanatı ve Eserleri*, Hacettepe Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi.

² 1945’den ifadesi Necdet Evliyagil’in ifadesidir. Defterden alıntılarda Evliyagil’in imlasına sadık kaldığımızı belirtmek isteriz. Ayrıca o yıllarda standart dilin yeni oluşmakta olması ve standart dilin kodlanmasını sağlayan Türk Dil Kurumunun kuruluşunun üzerinden henüz çok fazla bir zaman geçmemesi de göz önünde tutulmalıdır.

Necdet Evliyagil'in lise öğrencisi olduğu bir dönemde (1940'ların ortalarında) başlayan Yahya Kemal hayranlığı, üniversite yıllarında da devam eder. Defter, Yahya Kemal'e hayran bir gencin izlenimlerine ve şiir hakkındaki sohbetlerine dairdir. Bugün Laleli'de bulunan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Necdet Evliyagil'in üniversiteye devam ettiği 1946 ve onu takip eden yıllarda Zeynep Kâmil Hanım Konağı'nın yanması nedeniyle Fındıklı'daki Hatice Sultan Sarayı'nda eğitim vermiştir. Üniversite yılları Necdet Evliyagil'in Yahya Kemal'le Park Otel'de görüştüğü, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın öğrencisi olduğu ve edebiyata da gazeteciliğe de meraklı bir genç olarak Behçet Kemal Çağlar ile birlikte radyo programları hazırladığı yıllardır. Necdet Evliyagil, bu dönemde; edebiyatın kapılarını aralar, şiiri içselleştirir ve şiir sevgisini perçinler.

1945 yılında İstanbul Lisesinde dokuzuncu sınıf öğrencisi olan Necdet Evliyagil, edebiyat öğretmenleri Salim Rıza Kırkpınarlı'nın okuduğu Yahya Kemal şiirlerinden etkilendiğini söyler. Evliyagil, “Güzele doğru, içimde uyanan ilk hareketlerin temeli bu suretle Yahya Kemal'in o harikûlade şiirleriyle beslenmiş oldu.” (Evliyagil ? : 1) diyerek Yahya Kemal'in kendi dünyasındaki yerini ve önemini vurgular. Evliyagil, el yazısıyla tuttuğu notlardan oluşan defterde Yahya Kemal'le tanışmasını şöyle anlatır:

“Aradan yıllar geçti. Lise son sınıfa geldiğim zaman büyük şairimizle tanışabilmek için harekete geçtim. Bütün hareketlerimde olduğu gibi; üstadla tanışırken araya hiçbir vasıta sokmamaya evelden karar vermişim.

1946 Nisanının ışıklı ve parlak günlerinden biriydi. Üstadın ikâmet etmekte olduğu Park Otel'e gittim. O zaman hazırlamakta olduğum Aşk İçin Söylenenler isimli kitabım için de Üstadın fikrini isteyecektim. Ve bu vesile beni Park Otel'e sürükledi.

Üstad, kısa bir telefon muhaveresini müteakip beni 75 numaralı odasında kabul etti.” (Evliyagil ? : 1)³

Evliyagil, Yahya Kemal'in kendisine yazdığı beyti şöyle anlatır:

“Şiir'le uzun yıllar kader / yazgı beraberliğimiz var... Henüz üniversitede öğrenciyken, beş yıl süreyle (1947-1952) haftada bir gün Yahya Kemal'le, kaldığı Park Otel'de görüşmeler yapma mutluluğuna erdim. Üstadın, 1949 yılında bir fotoğrafının üzerine yazıp bana armağan ettiği şu beyit, yaşantımın en büyük ödülllerinden biri niteliğindedir:

'Etrafa bakıp ey Evliyagil,

Sen kendini bizde evliya bil.' ” (Evliyagil 1985: 5).

Necdet Evliyagil'in oğlu Sarp Evliyagil, babasının bu fotoğrafı yıllarca çalışma odasının en nadide yerine astığını, bu fotoğrafa ayrı bir değer verdiğini, hatta hiç

³ Dipnotlarda verilen sayfa numaraları orijinal metinde olmayıp kaynak göstermeyi kolaylaştırmak açısından tarafımızdan eklenmiştir.

kimsenin fotoğrafın tozunu almasına dahi müsaade etmediğini, fotoğrafı gözünden bile sakındığını belirtir.

Yahya Kemal'in fotoğrafının üzerine Necdet Evliyagil için yazdığı beyit (Dağlı 2003: 9).

Evliyagil'in Park Otel'de Yahya Kemal ile yaptığı görüşmeler hakkındaki bu yazılar, anı niteliğindedir. Yahya Kemal'le lise yıllarında tanışan Evliyagil, üniversiteye devam ettiği ve *Cumhuriyet*'te muhabirlik yaptığı yıllarda Yahya Kemal'le görüşmeler yapar. Düzenli tarihlerle karşılaşmasak da Evliyagil'in anlatımı bu görüşmelerin haftanın ya da ayın belirli günlerinde gerçekleştiği izlenimi vermektedir:

"Bu sabah 11'de otele gittim. Dimitro (otel personeli) Üstadın yanında Prof. Nihad Reşad'ın bulunduğunu söyledi. Bilmecebur doktorun çıkmasını bekledim; fakat endişemi pek te saklıyamadım. Acaba, Üstadın şekeri gece mi artmıştı... Doktor 11'i 15 geçe gitti. Üstadın rengi çok solgun... Belli ki tören günü duyduğu heyecan hala devam ediyor." (Evliyagil?: 5)

Necdet Evliyagil ve Yahya Kemal siyaset ve edebiyat üzerine konuşurlar. Yeni çıkan şiirlerden örnekler okuyan Evliyagil, daha çok Yahya Kemal'i dinleyen bir öğrencidir.

Defterdeki notlara göre, 7 Mart 1950 Salı günü Evliyagil, Yahya Kemal'le görüşmeye gider. Bu görüşmelerden önce ya da sonra Behçet Kemal'le karşılaşır. Otel personelinden Dimitri, 75 numaralı odaya her zamanki alışkanlığıyla telefon eder ve "Efendim, Evliyagil geldi." diye Yahya Kemal'e haber verir. Yahya Kemal on dakika sonra Evliyagil'in odaya çıkmasını söyler. O sırada Evliyagil'in yanına gelen Orhan Murat Arıburnu, "Necdet vaktin varsa gel biraz konuşalım..." diye koluna girer ve Otel'in holündeki bir masaya otururlar. Orhan Murat Arıburnu,

“Gülzarın Kızı” adlı son şiirini Evliyagil’e okur. Bu şiiri bir kâğıda yazarak Evliyagil’e verir (Evliyagil ?/ II: 27-28). Evliyagil de görüşmeleri sırasında Yahya Kemal’e Arıburnu’nun “Gülzarın Kızı” ve “Selim Türküsü” adlı şiirlerini okur (Bkz. Ek 2).

Yahya Kemal, Evliyagil’den “Gülzarın Kızı” adlı şiirdeki ikinci dördlükteki “Ağlanacak hâlli” dizesini, “Ağlanacak hâlde” şeklinde düzeltmesini ister, çünkü “Şiir dilinde halli diye bir tabir yoktur.” der. Evliyagil, bir çırpıda okuduğu bu şiirleri, Yahya Kemal’in düzeltme yapacak kadar hatırında tutmasına hayran olur. Yahya Kemal, okunan şiirler üzerinde Evliyagil’le konuşmak ister (Evliyagil ? : 29). Evliyagil’in şiirler hakkında Yahya Kemal’e yanıtı şu olur:

*“Ben, modern şiirler üzerinde hakikaten uzun boylu araştırmalar yaptığım hâlde, birçoğunun ne demek istediklerini birdenbire anıyamadım.
Nitekim hâlâ, Orhan Veli’nin
‘Bir de —Rakı şişesinde baltık olsam’ mısrağı
ile: ‘Evimin önü yoğurt ağacı
Dallarında biter çizme’
mısralarile neyi ifade etmek istediğini sahil bir şekilde bir türlü
çözemiyorum.” (Evliyagil ? : 29).*

Evliyagil, sonrasında da Orhan Murat Arıburnu ile “Gülzarın Kızı” ve “Selim Türküsü” adlı şiirleriyle ilgili konuştuklarını, ilk şiirin toplum hayatındaki düşmüş kadınları tasvir için, ikincisinin ise emperyalizmi eleştirmek amacıyla yazıldığını Arıburnu’nun belirttiğini ve bunları Yahya Kemal’e aktardığını söyler. Yahya Kemal’in bu açıklamaları gerçekten iyi karşıladığını belirten Evliyagil,“(…) Genç şairlerin şiirlerinin altına bu nevi bir de açıklamada bulunmaları lüzumunu işaret etti.” der (Evliyagil ? : 30).

Evliyagil ve Yahya Kemal düzenli aralıklarla şiir üzerine sohbet eder. Anıların deftere 1948, 1949 ve 1950 yıllarının bazen gün ve ayları da belirtilerek kaydedildiğini görüyoruz. Bu da Evliyagil’in muhtemelen o günlerde de küçük bir defter tuttuğunu ve şimdi elimizde bulunan defteri ondan hareketle kaleme almaya başladığını düşündürüyor; ancak böyle bir deftere ya da evraka Necdet Evliyagil arşivinde bir yıla yakın sürdürdüğümüz araştırmalar sırasında rastlamadık. Evliyagil’in Park Otel’de Yahya Kemal’i ziyarete gelen isimlerle de karşılaştığını, defterdeki notlardan öğreniyoruz. Yahya Kemal’i ziyaret eden isimlerle bir dostluğu olup olmadığını ve arkadaşlığının derecesini öğrenemesek de şairi ziyaret eden isimleri öğrenmek bakımından bu notlar önemlidir:

*“Konuşmalarımız burada bitmişti. Odaya Prof. Vehbi Eralp girdi. (Ed. Fak. Profesörlerinden) Üstad Yücel Mecmuası için, hakkında yazılacak yazının Prof. Eralp tarafından yazılmasını Yeni İstanbul’un muharririne söylediler.”
(Evliyagil ? : 9)*

Necdet Evliyagil 10 Ocak 1948 tarihini düştüğü anısında ise, şairin cidden rahatsız olduğunu ve Yahya Kemal’le uzun uzun şiir hakkında konuştuklarını belirtir. Ayrıca Yahya Kemal’in 65. yıl jübilesi hakkında da aralarında şu konuşma geçer:

“Yeni şiir denilen bir şey yoktur. Histen ve düşünceden uzak birtakım kelimeleri yan yana getirmek şiir değildir.’ dediler.

Üzerinde mavi çizgili bir pijama bulunuyordu. Bugün, rengi her günküden daha soluktu. Hâlâ 65. yıla ait sualler sordu ve jübilenin nasıl geçtiğini gençliğin niçin bu kadar hassasiyet gösterdiğini sordu... Üstad bir aralık 'Evliyagil, o gün yapılan bu muazzam tezahüratın sebebini bana lütfen izah eder misin? Gençlik niçin bu kadar fazla bir alaka gösterdi?'

Bu soruların cevabını vermek cidden güçtü. Zira, Üstad, kendisini methetmekten hiç hoşlanmazdı. Bunda, Edebiyata yaptıkları hizmetin büyüklüğünü dilim döndüğü kadar kendilerine izah ettim ve:

'Gençler şiirlerinizi hayranlıkla okurlar; fakat sizi yakından tanımazlar. Bir insan çok takdir ettiği bir insanı yakından [görmek isteyebilir]⁴⁵ tahaccüm meydana gelmezdi; hem de siz o kadar fazla yorulmazdınız...' (Evliyagil ? : 11–12)

Yahya Kemal, Hamdullah Suphi'nin kendisi için yapılan bu jübileyi Türk Ocağı'nda yapmak için ısrar ettiğini belirtir. Eğer Türk Ocağı'nda bu jübileyi yapsalardı "Hamdullah Suphi Bey'in evi ve mahallesi yıkılacaktı desene." cümlesiyle de gördüğü ilgiden duyduğu hazzı dile getirir. Yahya Kemal'in aslında, bu toplantıyı Spor ve Sergi Sarayı'nda yapmayı arzu ettiğini ifade etmesi üzerine, Evliyagil "İnşallah 70. yılınızı Spor Sarayı'nda kutlarız." diye şairi teselli eder (Evliyagil ? : 12).

Necdet Evliyagil'in Yahya Kemal'le, genç şairlerden yeni yayımlanan şiirlere ve politikaya kadar değişik konularda sohbet ettiğini deftere düşülen notlardan anlıyoruz. Genç Evliyagil, edebiyat üzerine sık sık sohbet ettiklerini belirtse de Yahya Kemal'in neler söylediği üzerinde uzun uzun durmaz. Defterden Yahya Kemal'in şiir anlayışını ve dönemin genç şairleri nasıl eleştirdiğini, Necdet Evliyagil'in notlarından anlıyoruz. Necdet Evliyagil, Yahya Kemal'in "Haydi benim aziz dostum Evliyagil, gençlerden şiirler oku da kulaklarımızdaki pası sil!" (Evliyagil ? : 3) sözleri üzerine, Orhan Veli'den, Salâh Birsal'den ve Orhan Murat Arıburnu'ndan şiirler okuduğunu söyler. Defterde bu şiirlere yer verilmemiştir. Evliyagil, yeni yayımlanan şiirleri ağır ağır okuduğunu ve Yahya Kemal'in neşesinin yerine geldiğini sözlerine ekler. Evliyagil, Yahya Kemal'in bir hayli güldükten sonra, sohbetlerinin şöyle devam ettiğini yazar:

"Nasıl buluyorsun bu şiirleri' diye benim kendilerine sormak istediğim suali, bana yönelttiler. ⁶ Uzun boylu münakaşasını yapmadım; fakat bizde serbest vezin ve kafiyenin suistimal edildiğini, sırf etrafta orijinalite yaratılmak maksadile bu gibi mısraların karalandığını ileri sürdüm.

Üstad: 'Bunlar şiir değil; birer fantezidir.' diye söze başladı ve: 'İyi yazabilmek için hissetmek lazımdır. İnsan hissettiği şeyleri de ancak kafasındaki kültürün derecesine göre bir tasnife tutabilir. Boş kafa ve boş bir ruhun yaratıcılığı bahis konusu olamaz (değildir).' " (Evliyagil ? : 3)

⁴ Bu satır hiç okunmuyor ve silik, parantez içindeki sözler tarafımca eklenmiş bir tahmindir.

⁵ Sayfanın bitimine denk gelen bu satır silik ve hiç okunmuyor.

⁶ Necdet Evliyagil, "yönelttiler" sözcüğünün yanında "tevcih etiler" ifadesinin üstünü çizmiştir. Bu da Necdet Evliyagil'in eskiyen sözcükler yerine konuşulan bir dille yazmayı tercih ettiğini gösterir.

Yahya Kemal şairliğin, yaratmanın kültürle, bilgiyle ilgili olduğunun altını çizerek dönemin genç şairlerinin şiirlerini birer fantezi olarak değerlendirmiştir. Oysa sanatçı bir hayalperest değildir. Tabii burada Yahya Kemal “fantezi”yi biraz olumsuzlukla eşdeğer tutmuştur. Üstü kapalı da olsa, Yahya Kemal dönemin genç şairlerinin yazdıklarının pek iyi olmadığını ve genç şairlerin birikimsiz oldukları için şairlik heveslerinin geçici olduğunu sezdirmiştir. Yahya Kemal “Yeni Şiir” diye adlandırılan bu şiir anlayışının “histen ve düşünceden uzak birtakım kelimeleri yan yana getirmek”ten (Evliyagil ? : 10) ibaret olduğunu söyler ki ona göre bu şiir değildir. Necdet Evliyagil, Yahya Kemal’in genç şair düşmanı olmadığını, daha önceki konuşmalarında defalarca Orhan Veli’yi beğenmediğini dile getirirse de; Orhan Veli’nin *Nasreddin Hoca* kitabını beğendiğini, Orhan Veli’nin konuları güzel işlediğini belirttiğini söyler. Yahya Kemal’in, şiir yazmak için his ve düşüncenin kâfi gelmediğini, çalışmanın da gerekli olduğunu ima ettiğini ifade eder (Evliyagil ? : 13–14).

Başka bir konuşmasında ise Yahya Kemal, vezin ve kafiye tartışmalarının Türk şiirini olumsuz etkilediğinin altını çizerek Avrupa’da ve bizdeki edebî olaylar arasındaki farka değinmiştir:

“Hatta bir aralık: ‘Ziya Gökalp, şiirde, bir vezin/kafiye meselesi diye ortaya bir şey atmıştır. Şiir vezinli kafiyeli mi; yoksa serbest mi olsun... diye. İşte bu iddialar şiirimizi yirmi yıl geri bırakmıştır. Biz kendimizi diğer Avrupa memleketlerindeki gibi sanat hareketlerle hiçbir zaman kıyaslamamalıyız. Fransa’da bir edebî cereyan ortaya atılır. Bu mevzu üzerinde günlerce kalem çarpışır. Nihayet bunlardan hangisi galip gelirse, cereyanın en iyi şekliyle teessüs etmesini sağlamış olur. Yüz kalemin 90. nı -95. ni yeni bir ekolü müştereken kurmuş olurlar. Bizde hadiseler böyle değildir. Herhangi bir edebî hadiseyi taklit veya kopya eden kimse bir veya iki kişidir.” (Evliyagil ? : 5)

Yahya Kemal, Necdet Evliyagil’le sohbet ederken lafı bir gün Mehmet Emin Yurdakul’a getirdiğini belirtir. Türk Ocağı’nın ilk kurulduğu günlerde Hamdullah Suphi’nin evinde toplandıklarını söyleyen Yahya Kemal, o günlerde Hamdullah Suphi’nin kendisini, “Yahu, Mehmet Emin Bey şiirlerini zatiâlinize ithaf ediyor ve her fırsatta sizden sitayişle bahsediyor. Niçin, kendisine ehemmiyet vermiyorsun?” (Evliyagil ? : 6) sorusunu nasıl cevaplandığını genç Evliyagil’e şöyle anlatır:

“ Ben de: ‘Mehmet Emin Beyi insan olarak beğenirim fakat şairlik cephesi yoktur...’ dedim. Ve ifade ettim: ‘Kendilerine insan Mehmet Emin olarak daima hürmetim vardır. Fakat şair ve sanatkâr M. Emin olarak değil. Meselâ: ‘Ben bir Türküm dinim cinsim uludur.’ mısraile de bunu isbat etmiyor mu. O zaman itiraz ettim: ‘Mehmet Emin Bey, politikayı şiire, güzel sanatlara vasıta yapmıştır. Böyle şey olamaz. Bir defa, Türkçede: Ben bir Türküm diye bir tabir olamaz, bu, Ben Türküm, şeklinde ifade edilir. ” (Evliyagil ? : 6–7)

Yahya Kemal, kendisine yöneltilen eleştirileri, başka bir şairi neden beğenmediğini böylelikle temellendirmiş olur; şair dilin özensiz kullanımını eleştirmiştir.

Yahya Kemal’le Necdet Evliyagil’in yakınlığını ise yine şu sözlerden anlamak mümkündür:

“Üstadla Park Otel’den bir otomobile bindik. Aptullah Efendi Lokantasına yemeğe gidiyordu. Bana da ısrar etti. Fakat benim, Üniversite Rektörünün konferansına gitmem lazım geldiğini söyleyerek yanından ayrıldım.” (Evliyagil ? : 26)

Bu defterde dikkatimizi çeken bir nokta, Evliyagil’in radyoda yapacağı konuşma üzerine Yahya Kemal’den izin istemesidir. Yahya Kemal bir müddet hastanede tedavi görür. Evliyagil’in hastanede de Yahya Kemal’i ziyaret ettiğini notlardan öğreniyoruz. Evliyagil, radyoda yapacağı konuşmanın metnini yayından önce Cerrahpaşa Hastanesinde tedavi gören Yahya Kemal’e 24 Ocak 1950’de okuduğunu ve şairin metni çok beğendiğini not eder (Evliyagil ? : 18). Ancak, Evliyagil’in daha sonra radyo programındaki konuşmaları kitaplaştırarak *Edebi Konuşmalar* adıyla yayımladığı kitapta böyle bir metin yoktur. *Edebi Konuşmalar*’ı 1959 yılında yayımlayan Evliyagil’in bu kitaptaki Yahya Kemal’e dair tek yazısı, “Yahya Kemal (1884-1958)” başlıklı yazıdır. Belirttiğimiz yazının içeriği de şairin vefatı dolayısıyla yazıldığını desteklemektedir. Bu nedenle, Necdet Evliyagil’in Yahya Kemal’e okuduğunu belirttiği radyo konuşmasını yapıp yapmadığını bilemiyoruz.

Evliyagil, “Bu sayfada Orhan Veli’den, Oktay Rifat’tan ve Ercüment Behzat’tan şiirler okudum.” diyerek Yahya Kemal’e okuduğu şiirleri yazmış, ama Yahya Kemal’le neler konuştuklarını aktarmamıştır. Necdet Evliyagil, muhtemelen deftere neler konuştuklarını yazmayı planlıyordu. Bu sayfaların sonunda o görüşmede Yahya Kemal’in karyolasının üzerinde Ahmet Hamdi Tanpınar’ın son çıkan kitabı *Huzur*’u eline aldığını ve sayfalarını çevirirken gözlerinin dolduğunu belirtir (Evliyagil ? : 31-32).

Deftere kaydedilen anılardan bir başkası da Yahya Kemal’in titizliğini gösterir niteliktedir. *Akşam* gazetesinde Cemaleddin isimli kişinin hastanede hastabakıcılarla yaptığı röportajı çok zayıf bulduğunu söyler. Nurullah Ataç’ın *Cumhuriyet*’te yayımlanmaya başlayan makalelerini ise “Buz gibi bir ifade ve gene mağnasız birtakım fikir kırıntıları... Cumhuriyet’e hiç te gitmiyor...” şeklinde değerlendirir (Evliyagil ? : 25).

Yahya Kemal’i ziyarete gittiğinde ellerinden öperek ona hürmetini her defasında gösteren Necdet Evliyagil’in kaydettiği şu sözler de şairin ilgiden ne kadar hoşlandığını ve kendisine gösterilen sevgiyi hiçbir şeye değişmediğini gösteriyor:

“Yeni İstanbul gazetesi benden şiir istedi ve bol para vereceğini de bu arada zikretti... Ben Nadir ve Doğan beylerden büyük alaka görüyorum. Hiç şiirlerimi Cumhuriyet’ten başka gazetede neşreder miyim?..” (Evliyagil ? : 26)

Evliyagil’in Yahya Kemal’le ilgili anılarından oluşan bu defter, Evliyagil’den ziyade Yahya Kemal’in şiirle ve genç şairlerle ilgili düşüncelerine dairdir. Yahya Kemal, bugün için Türk şiirinin klasikleşmiş şairlerini, 1950’lilerde -şiirlerini yayımladıkları dönemde- beğenmez ve Evliyagil’in okuduğu örnekleri eleştirir. Pekiyi, Evliyagil de Yahya Kemal gibi düşünür diyebilir miyiz? Bu defterden hareketle o sıralarda yirmili yaşlardaki Evliyagil’in Yahya Kemal’den etkilenerek benzer düşünceler içinde olacağını kestirmek güç değildir.

Yahya Kemal'i huşu içinde dinleyen Evliyagil'in suskunluğu, ona duyduğu hayranlıktan ileri gelir. Ona yakın olmak, onunla sohbet etmek onun için çok başkadır. Şiir dünyasının kapılarını bu sohbetlerle araladığını hisseder. Hayatı boyunca Yahya Kemal'e ve onun şiir estetiğine sadık kalması ve Yahya Kemal gibi şiiri algılamayanları beğen(e)memesi bundan ileri gelir.⁷

Aslında Necdet ve Şevket Evliyagil kardeşlerin Yahya Kemal'e karşı benimsedikleri anlayış da günlük yaşamda Yahya Kemal'i tanıyan her insanın şairi farklı değerlendirebileceğini kanıtlar. Necdet Bey'in oğlu Sarp Evliyagil, babası Necdet Evliyagil Yahya Kemal'in bir fotoğrafını ömrü boyunca ne kadar itina gösterip şiir estetiğini beğenmiş olsa da Şevket Bey'in Yahya Kemal için "tam bir monşer" ifadesini kullandığını kendisiyle yaptığımız görüşmelerde ifade etmiştir. Aslında iki kardeşin Yahya Kemal'i benimseyişleri, yaşamı farklı algılamalarından kaynaklanır. Bir görüntü, bir kişi her bireyin özel yaşamında farklı anlamları çağrıştırır ve kişinin görüşleri olduğu kadar yaşamı algılayış biçimi de değerlendirmelerini etkiler. Hayatının sonuna kadar şiir yazan biri olan Necdet Evliyagil için Yahya Kemal, sisler ülkesinin padişahı, ulaşılamaz ve erişilemez bir şairdir; herkesin yakından görebileceği, tanıyabileceği biri değildir. Gerek gençlik yıllarında, gerekse sonrasında Evliyagil'e göre; o hep erişilmezdir, hem şiir üslubu hem de hiç kimseye kendisine olduğu kadar yakın olmamasıyla.

Bu görüşmelerde Yahya Kemal'in yorumlarını bir dinleyici olarak değerlendiren Evliyagil'in, ilerleyen yıllarda onun düşüncelerini benimsediğini görüyoruz. Nitekim II. Yenilerin şiir anlayışına sahip şairleri eleştirmesi de bunu kanıtlar. Necdet Evliyagil, Yahya Kemal'i bir öğrenci edasıyla dinler ve kendi sözlerinden çok Yahya Kemal'in sözlerine defterde yer verir. Genç bir şairin heyecanını taşır bu görüşmeler. Yahya Kemal Türk Ocağı'nda yaptığı konuşmalarla döneminde pek çok kişiyi ve özellikle gençleri etkiler. Necdet Evliyagil de o gençlerden biri, dahası ona hayran bir şair adayı olarak Yahya Kemal'i dinler. Çok fazla yorum yapmayan Evliyagil, konuştuğu zaman da daha çok Yahya Kemal'i tasdik eden bir öğrencidir.

Necdet Evliyagil, Yahya Kemal'le görüşmelerinin on yıl kadar sürdüğünü televizyondaki şiir programı için hazırladığı "Ölümünün 22. Yılında Yahya Kemal'i Anarken-8 Kasım" adlı metinde belirtir; fakat bizim elimizdeki metin on yıla dair değil de 1948, 1949 ve 1950 yıllarına ait notlardan oluşmaktadır. 1940'lardan sonra tuttuğu bu defterde, Evliyagil'in ne geçmişi ne de şairin bir sözünü eleştirdiğini defterdeki notlar ortaya koymaktadır. Yani Evliyagil, 1980'lerde de Yahya Kemal'i 1940'lı yıllardaki gibi algılar, şairin değerini gençlik yıllarının da etkisiyle hatıralarında aynen korur. Sadece şiirlerinin büyüsunü saklamaz belleğinde, onu bütünüyle yaşatır hayatında. Defterin sonradan tutulan notlardan oluşturulmasına rağmen, Evliyagil'in hiçbir eleştiri getirmemesi de bize anıların zihinde aynen saklandığını gösterir. Necdet Evliyagil'in Yahya Kemal'i hiçbir şekilde eleştirmemesi; Evliyagil'in sevgisinden, klasik bir yaşamı ve onun geleneksel

⁷ Bkz. *Cumhuriyet Döneminin Tanığı Necdet Evliyagil* adlı kitaptan "Necdet Evliyagil'in Şiir Anlayışı" (134-141), "Necdet Evliyagil'in Yahya Kemal Hakkındaki Yazıları" (123-130) bölümlerine.

tavrını benimsemesinden kaynaklanmaktadır. Yıllar geçse de kişi hatırlamak istediği gibi hatırlar sevdiği kişiyi. Evliyagil için Yahya Kemal sadece bir şair değildir; danışılabilen, konuşulabilen, bir arkadaş ve bir öğretmendir. Evliyagil, ömrünce bu arkadaşlığın sevgisini içinde taşımıştır. Necdet Evliyagil'in anılarındaki Yahya Kemal'i yaşatmak istemesini, onun gibi şiir yazmaya çalışmasını doğal karşılamak gerekir. Hangi genç çok istediği bir konuda yardım aldığı, yol almasını sağladığı birini unutabilir ki?

Necdet Evliyagil'in bu defteri Yahya Kemal'i anlatan gizli kalmış bir belgedir. Evliyagil, sevgisini anlatırken aynı zamanda Yahya Kemal'e bakışını, kendi dünyasındaki yerini de yansıtır.

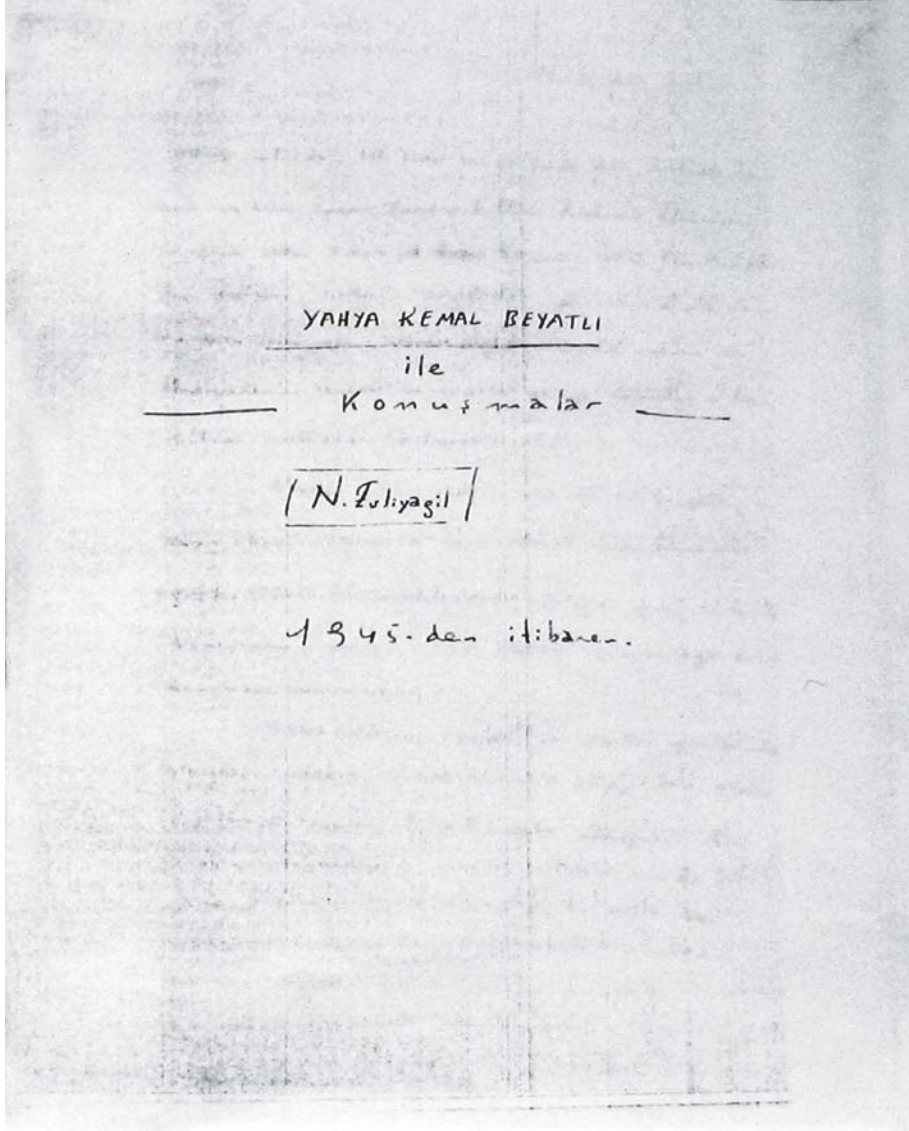
Necdet Evliyagil'in tuttuğu defter, Yahya Kemal'in bir kuşağı nasıl derinden etkilediğini kanıtlaması bakımından önemli olduğu gibi, Yahya Kemal'in son günlerini, hastalık sürecini, otel ve hastane hayatını, çevresindeki insanları, karakterinin bazı özelliklerini öğrenmemiz açısından da dikkat çekici ve önemli bir belgedir.

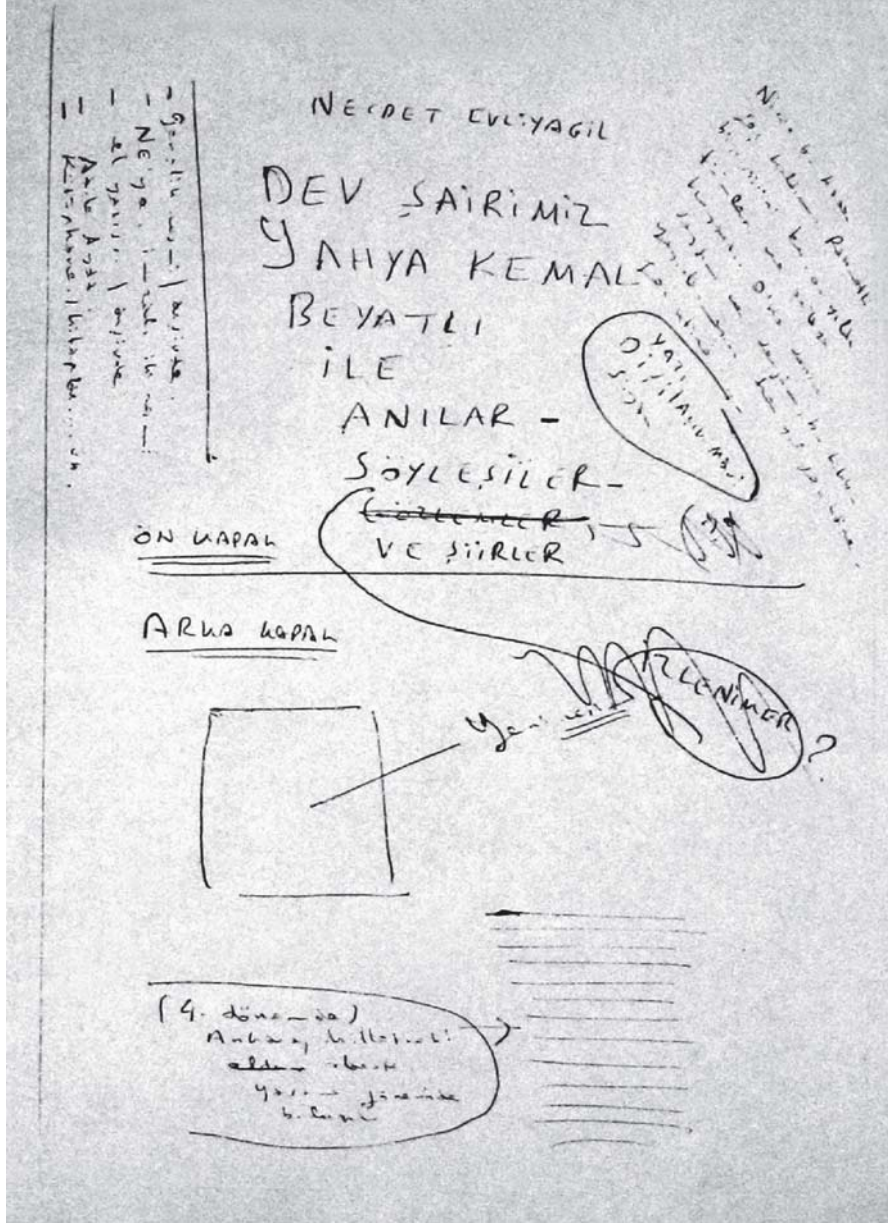
KAYNAKÇA

- EVLİYAGİL, Necdet (1985), *Şiir'de Lirikizm ve Rezilizm (Birinci Kitap)*, ?, ?.
- EVLİYAGİL, Necdet (1980/ XIII), "Ölümünün 22. Yılında Yahya Kemal'i Anarken-8 Kasım", Ajans-Türk Kütüphanesi: Necdet Evliyagil Arşivi.
- EVLİYAGİL, Necdet (1959), *Edebi Konuşmalar*, Ankara: Ajans-Türk Matbaası.
- EVLİYAGİL, Necdet (?/), *Yahya Kemal Beyath ile Konuşmalar (1945'den itibaren)*, Ajans-Türk Kütüphanesi: Necdet Evliyagil Arşivi.
- ŞAHİN, Hafize (2009), *Cumhuriyet Döneminin Tanığı Necdet Evliyagil*, Ankara: Ajans-Türk.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi (2005), *Yahya Kemal*, İstanbul: Dergâh Yayınları.

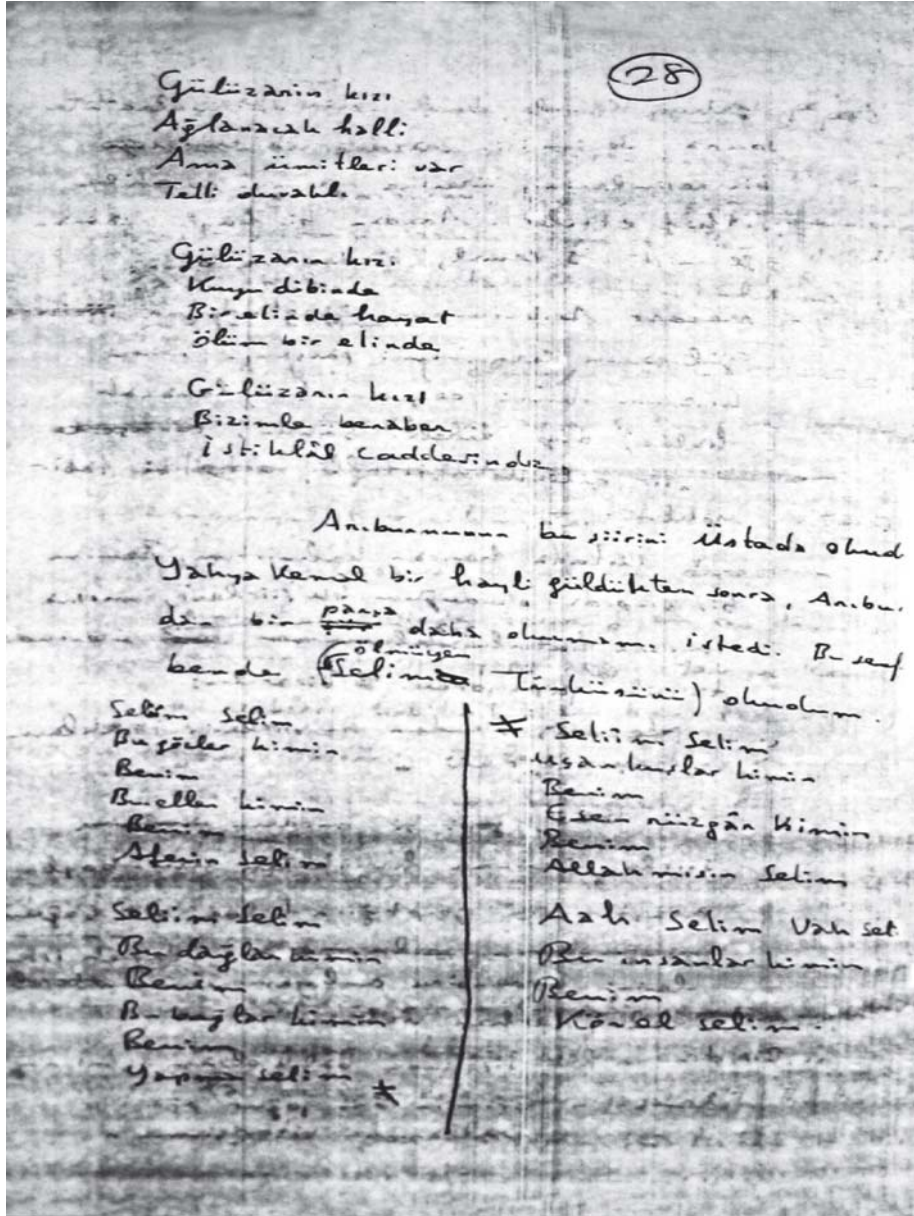
Ek 1:

Yahya Kemal Beyatlı ile Konuşmalar 1945'den İtibaren adlı defterin dış kapağı (Evlüyagil ?/ II: dış kapak) *Yahya Kemal Beyatlı ile Konuşmalar 1945'den İtibaren* adlı defterin arkasındaki planla ilgili karalamalardan bir örnek.

Ek 2:

7 Mart 1950. Sal. (27)

Bu sabah saat 10.30'da...
Ziyarete gittim. Yolda...
Behcet Kemal nasıldın. Alın...
Behcet Kemal de...
Dimitri...
Efen...
Evlüya...
Söyle...
O sırada yanına Doktor M. Arıburnun...
geldi...
kız...
Gülizarın Kızı...
Gülizarın Kızı...
Bismis...
Kıymanın...
Sular...
daya daya